

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI DR. BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára: 2 k. 40 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok, 5 évi kötelezettséggel,
===== egy évre 2 koronát fizetnek. =====

7

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyl. pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra. -- Hirdetések ju-
tányos árban felvételnek. -- Kéziratok nem
===== adatnak vissza. =====

Hitben buzgók legyetek.

Midőn cikkem fölébe e szókat írom, rátok gondolok legfőképpen székely véreim, akik nemcsak édes magyar hazánknak, hanem oly sok vérkeresztiségen keresztül ment unitárius egyházunknak is magvát képezitek. A nagy Attilával idetelepelve s itt hazát alapítva, itt maradtatok megvonulva a kebelökben ugyan ezer kincset rejtő, de bizony az Isten áldását nem valami tulságos bőven adó hegyes-völgyes, bérczes-sziklás földön s szorgalommal, kitartó munkával megszereztétek az élet fenntartás eszközeit s hívek maradtatok a hantokhoz, a melyek apáitok hamvait fedik s száz csatán — ezer veszély közt — megvédtétek török-tatár-német támadások ellen s kivívtatok e bérczes honnak ama dicső nevet: „*Magyarország jobb keze.*“

De e szép, e dicső multra, midőn nemes büszkeséggel visszatekintek s hálát adok Istenemnek, hogy én is véretek vagyok, közétek tartozom: egyben szemem elfutják a könnyek, ha mostani sorsára gondolok Attila utódainak; mert szomoruan telik bé rajtunk a költő szava: *mint oldott kéve, szét hull nemzetünk.* Ki túl a tengeren, ki a közel keleti ország büzhödt mámorába, oktanul siet, fut, rohan. Hányan kiálltják, kiáltjuk: *megálljatok!* az ősi telket, az ősi barázdát ne hagyjátok itt! hisz e föld képes eltartani, képes megadni a szükségeseket, csak legyetek hívek hozzá, munkálkodjatok szorgalommal s *legyetek a hitben buzgók.*

Mert tudjátok meg édes véreim, hogy a legnagyobb birodalmak, hatalmas országok elpusztulásának kiindulási pontja mindig és mindenütt avval kezdődött, hogy az illető birodalmak s országok népei elfordultak a vallástól; nem abban keresték az erőt, vigasztalást a menedéket az élet küzdelmei közben; nem az Isten neve volt nekik erős torony, megvívhatlan kővár,

hanem belemerültek az élet hiábavalóságaiba, gyönyör, kéj, fény és pompa emésztették fel a keresetet, a munka gyümölcsseit s akik egykor erősek valának, mert belső, mennyei erő lelkesítette s megvívta külső és belső ellenséggel egyiránt: most elvesztették mindenöket, mert a hit, a vallás, az Istenben való rendületlen bizalom nélkül e földön élni, fennmaradni nem lehet. Nem, mert a mi a föld vonzereje s a nehézkedési törvény a testekre s a mi a delejtü a tengeri hajósnak, az a hit a föld vándorának, a szegény halandónak.

De nemcsak ezt s nem is annyiban hozzátok szólok, akik már e haza testéből kiszakadtatok s a hullám elragadott magával, hogy kivessen valamely messzi távolban; hiszen gyöngé szavam el sem ér hozzátok, fájdalom, bárha e kedves Közlönyünkkel küldöm utánatokat, felkeresésteekre. Szólok hát hozzátok, akik e hon határain belül, bárhol éltek s alapítottatok magatoknak ideiglenes vagy tán állandó otthont; hozzátok szólok, a kik idegen vallásfelekezetűek közé jutva, unitárius egyházunk hitelveit, tanításait nem hallhatjátok, sőt azokkal ellenkező tanokat hallotok; s talán az is megtörténhetik, hogy gúnyolnak titeket unitáriusságtokért s gúnyolják az egyházat, a melyhez tartoztok, mint gúnyolta uruukat a sokaság a keresztfán, hogy ő Istennek fia s a val, hogy a zsidók királya.

S tudjátok-e mi az én kérő és intő szavam hozzátok? az, hogy a hitben buzgók legyetek, és a mi ekkor másként nem is lehet: *unitárius hitünkben rendületlenül megálljatok*. És ebben annyival inkább megállhattok, mert ma már Istennek hála az erőszakos hitüldözés napja lealkonyult; ma csak a lélekvásárlás sötét lelke kísért, de ezekkel szemben csupán a gyávák, gyöngék, a se hideg, se meleg lagymatagok tagadják meg hitöket, hogy aztán később keservesen megsirassák élnetlenségöket, a mikor már késő, mert az igaz hitet nem szerezhetik vissza a köpenyforgatás méltán rájuk eső vádja nélkül'

Aztán kedves unitárius testvéreim, van még egy erős indoka annak, hogy az unitárius hitben megálljatok, s ez az, hogy ha ti elhagyjátok az unitárius zászlót, a szinarany igazságot tagadjátok meg s a tökéletesedés krisztusi parancsa helyett visszafelé mentek, pedig ez, mondom, nem illő Krisztus követőjéhez; a kinek elve a folytonos haladás kell hogy legyen.

Ne tévesszen meg titeket az, hogy számunk csekély a többi ker. felekezetek számához mérten; mert ha összehasonlításokat teszünk, bizony az összes ker. felekezetek száma is csekély a budhisták és mohamedánok számához képest. De ha vizsgálódó szemekkel szétnéztek a körülötök s velöök együtt élő ker. testvéreink között, ha megfigyelitek szavaikat, arra a

meggyőződésre juttok, hogy nem mi megyünk hozzájuk, hanem ők jönnek hozzánk.

A vizek folyását megfordítani nem lehet; a feldobott kő a földre siet vissza, így a fejlődés, a tökéletesedés folytonos s ha menetében koronként akadályokra talál is, azok elhárulnak, a nagypénteket követi a husvét; így halad és így terjed a mi unitárius vallásunk; elébb meghódítja és elfoglalja a sziveket, megnyeri az elméket, aztán bémegy az iskolába, a templomokba, de a haladás folytonos.

Azért örüljétek kedves testvéreim, ha e hit birtokában vagytok, s a mint a költő mondja: bárhová visz szerencsétek, e hazát ne feledjétek, én is azt mondom, bárhová üz az élet gondja, bármi ostromnak, kísértésnek kitéve legyetek: álljatok meg híven unitárius hitetekben, hogy bételjesedjék rajtatok urunk mondása: *a ki végig megáll, az megtartatik!*

Ürmösi Kálmán.

Az unitárius pap.

Az utóbbi időben erős szólamok hangzottak el az unitárius pap ellen. Felsőbb helyről és a magok köréből is olyasmiket hallottak, a mi nem kis foku vádat tartalmazott. Lapunk mult számában a szerkesztő is fölállította a bírói széket, s mutogatta a Damokles kardját.

Mai számunkban is ugyancsak vannak megnyilalkozások.

Jogosult-e az eljárás? Alapos e a vád? Helyes-e, hogy a nyilvánosság előtt történnek ilyesmik? Olyan kérdések, amelyek fölött vitatkozhatnak nemcsak az érdekeltek, hanem az a közönség is, amely a papját nimbusszal, a tisztelet nimbuszával veszi körül. Mi nem vitatkozunk, mert szerintünk ma a nyilvánosságnak joga van nemcsak ahhoz, hogy általános érdekű tényeket bíráljon, hanem ahhoz is, hogy gondolkozzék a fölött: nem lehetne-e jobban, mint a hogy van?

A pap, s szerintünk első helyen az unitárius pap olyan rendkívül fontos tényező, nemcsak egy egyházközségben, nemcsak polgári környezetében, hanem az általános nemzeti közművelődés munkaterén is, akihez jogot formálhat mindenki, a kit ezek a körök érdekelnek. Az állam az alkotmányos fölfogás megnyilatkozásakor 1848-ban, kimondotta, hogy a papnak oly fontos szerepe van, amely az ország támogatására és segélyezésére igényt tarthat. Ha későre is, beváltotta szép nyilatkozatát. A társadalom egy tisztviselőt sem tüntet ki annyira: ecclesia praecedit. A közönségnek felsőbb és alsóbb köreiben, mindenütt tisztelet, méltánylás és becsülés környezi. Tehát egészen igazat

adhatunk a közönségnek, ha némely esetben követelőleg lépik föl a papsággal szemben. Különösen a mi unitárius körünkben, hol a hívek túlnyomó nagyrésze szegényes anyagi viszonyai miatt nem tud magasabb rendű kulturát szerezni, a hol sok esetben minden a papon fordul meg. (A tanítók gyönyörű hivatását és munkakörét jelen kérdés nem érinti)

De újabb időben nem a közönség szólott, hanem magok a papok. Ők nincsenek megelégedve önmagukkal. Ők emelnek vádat, ők követelnek többet, sokat.

Mi ezt rendkívül nagyjelentésű tüneménynek tekintjük. Szeretjük, mikor az ifju ember nincs megelépedve magával. Szeretjük, mikor az öregrendű ember a dicséretre így felel: szót se érdemel! S ha aztán valaki ezen is túl megy az önbírálatban, annál jobb, mert a romladozó levegőt megtisztítja a vihar, a szűnyadó erőt fölébreszti a veszély.

Az unitárius papok újabbkori mozgalmait nem szabad kicsinyelni. Mikor egyik megköveteli, hogy aki pap akar lenni, annak legyen egyetemre jogosító bizonyítványa (érettségi) s a másik azt mondja, hogy a 4-ik évi theologiai cursus végzését elengedhetlenné tartja, mikor a papnövendék 3 évi tanulmányával nem hajlandó kilépni a pályára; mikor a papi testület az egyház kormányzásában nem a számarány, hanem a szerepkör mértéke szerint akarja részeltetni a papságot, olyan téren mozog, ahol méltánylásra is elismerésre számíthat. S hogy az önbírálat legujabb tényére ismét hivatkozzam, nem kell félteni azt a papságot, a melynek egyszerre több tagja állit tükröt önmaga elébe. Rövidesen és jól rendbe hozza ő a maga szénáját, mert merem állitni, az unitárius papságnak nemcsak egyénenkint, hanem testületileg is tiszta és fenkölt szelleme van. Lehet hogy most a szokottnál több a közömbös, lehet az is, hogy az erőket valamely természetellenes akadály föltorlaszolta egyik-másik helyen, de ha tükörbe néznek, észre veszik, hol van a baj.

Hogy nagy baj még nincsen, annak meglepő bizonyítékát szolgáltatja az unitárius papság most, midőn arról van szó, hogy a jövő papi nemzedék tanulását és önmivélését lehetővé tegye. A dékán rövid pár sorban figyelmökben ajánlotta, hogy a papnövendékek száma föltünően megszaporodott, s következőleg a segélyezés megcsökkent, pedig a jelentkezők között sok kiváló ifju van. És mi történt? Az, a mit még az optimisták sem gondoltak volna: az unitárius papság ebben az inséges világban megnyitotta erszényét és — az eddigiekből ítélve, elmondhatjuk: teremtett *négy teljes segélyt a papnövendékeknek* a hittani intézetben. És milyen lélekkel! Erről sróljanak a következő nyilatkozatok és adatok.

A legöregebbek egyike, kinek bizony terhes volt az úr igája mindig Kiss Sámuel széplaki pap azonnal beküldött 10 koronát, tehát többet, mint a mennyi kérve volt. Nagyszerű kezdet! A legifjabb nemzedékből következett Bölöni Vilmos. József Lajos írja: Bárkitől származott legyen az eszme, helyes és szép. Azt hiszem nem kell neki propagandát csinálni. Evi 8 koronát kivétel nélkül áldozhatunk. Ezzel igazán tartozunk magunknak. Ürmösi József „igen örvendek az eszmének, s ideje is, hogy ébredezzünk, bár hiszem, hogy még sokaknál nem fog pártolásra találni az eszme, mert csak még most tapasztalom, mily maradi felfogásu papjaink vannak.“ Barabás István: „míg az egyház tudatára ébred kötelességének, a magam filléreivel készséggel járulok az indítvány megvalósításához. Hogy valaki pap fia, nem lehet érdem. Csak 4-gyed évesnek adható, ha ilyen nincs, csatoltassék a pályadíj-alaphoz.“ Gálffy Zsigmond: „igazán cserencsés gondolat szegény kezdő pályatársaink illetén fölségelése. Bizonyára sok szegény ifju fog iskolai tanulmányai végeztével hálsán visszagondolni arra . . . Oh vajha ne akadna olyan lelkész táborunkban, aki megtagadná fillereit a szent ügytől. Sárosi József: „gratulálok az eszméért. Ezer üdv érte.“ Kiss Sándor: „Legyen jutalmul szegénysorsu jó ifjaknak. Isten segélye érte!“ Józán Miklós: „Miután egy teljes konviktusi segélyt adok: azt hiszem ezalól fölmenthetem magamat.“ Fazakas Lajos: „Hogy ne járulnék hozzá, ha mint 8 gyermekes apa, a ki segélyért folyamodik, föltűnés nélkül adhat segélyt?“ Gál Elek: Ámbár 100 koronával járultam a konviktusi alaphoz, kijelentem, hogy a 8 koronát be fogom fizetni. Vajha többi paptársam is felfogó a cél nemes és üdvös voltát. Halmágyi Károly: Én a legnagyobb készséggel és áldozattal hozzájárulok az üdvös célú nemes indítványhoz. Deák Miklós: Szívesen küldöm, mert tudom, hogy székely ifjaink egytől egyig rá vannak szorulva. Adja Isten, hogy szives felhivata sok székely szülő vállának könnyitse alig hordozható nehéz terhét!

A papnövendékek konviktusi segélyére az unitárius papok és fölszentelt tanárok adományairól adjuk a következő kimutatást és nyugtázást. A mely név után ki van téve az összeg a befizetést jelenti. 1. Kiss Sámuel, Széplak 10 k., 2. Bölöni Vilmos Sepsiköröspatak 8 k., 3. József Lajos Kilyén 4 k., 4. Raffaj Domokos Ujszékely, 5. Végh Mihály Kolozsvár, 6. Csifó Salamon Kolozsvár, 7. Balázs András Hódmezővásárhely, 8. Lőrinczi István Székelykeresztúr, 9. Nagy János Nyárádszentlászló, 10. Fazakas Lajos Ny.-Szentmárton 4 k., 11. Demeter Dénes Homoródkarácsonfalva 4 k., 12. Kádár Ázár Korond, 13. Kelemen Árpád Kaál 8 k., 14. dr. Boros György Kolozsvár 10 k., 15. Szász András Vadad 4 k., 16. Útő Lajos Dombó, 17. Ürmösi József Homoródszentpál 4 k., 18. Barabás István Tordátfalva 4 k., 19. Gálffy Zsigmond Mészkö 4 k., 20. Demeter Lőrincz Zsákod 8 k., 21. Sárosi József Rava 4 k., 22. Péter Sándor Sepsiszentkirály 8 k., 24. Gál Elek Vadad, 25. Halmágyi Károly Tur 4 k., 26. Antonya Mihály Szovát 4 k., 27. Deák Miklós Szentmihály 4 k. — A 8 k. két részben fizethető. (Folytatjuk.)

Dr. Boros Gy.

Visszhang.

Lőrinczi I. „Nézzünk a tőkörbe“ cz. cikkére.

Mint az Unitárius Közlöny egyik szorgalmas olvasója nagy figyelemmel s mondhatom még nagyobb érdeklődéssel olvastam a júliusi füzetből a fentnevezett cikket.

Miként a sötét felhőkből előtörő vihar, szentel haragjával fölkorbácsolja a csendes tenger sima tükrét s hatalmas lökéseivel, a különben békés tenger felszínén mély barázdákat szánt, úgy érintették Lőrinczi afia szavai egész valómat, lelki vilá-

gomat. Nem a felületes bírálat, hanem a szigorú igazság az, ami keserű és bántó abban ama szavakban.

A vihar elcsendesedett, a sötét felhők elvonultak, csak áldást hozó csepjeik maradtak hátra, a tenger felszíne megint sima, néma csend állott be, csak a kék ég alatt lengedező zefír himbálja még a habokat . . .

Ez az enyhe szellő nt. szerkesztő urnak „Unitárius önérzet“ czímen megírt bölcs és tapintatos felelete, melyen átrezg ugyan még a távoli mennydörgések moraja, de mégis már kezdünk magunkhoz térni a rettentő helyzet után.

Igen! és így magunkba szállva kérdezzük, hát csakugyan a rendezett anyagi viszonyok közé jutott unitárius papsággal kevesebbre lehetne menni s ezektől sem lehet többet várni, mint szegénysorsu elődeiktől, kiket a lelki, valamint az anyagi gondok sokkal inkább gyötörtek. Pedig többet várunk, mert többet követel a világ. Mi hiába vagyunk megelégedve egymással, hiába dicsérjük agyba-főbe banketteken, ha más nem dicsér. Összejöveleteinket idegenek nagyszámmal látogatják s ezek közt a kevésbé szemérmetlenek nyíltan kinevetnek s azt kérdik: ezek a felvilágosodás zászlóvivői?

Hiszen tudjuk azt, hogy most is vannak bajok, mert a kinek csak egy kocsija van, kettő kellene, hogy egyikkel eljárhasson a gyűlésekbe, a másikkal meg a rendes kocsiázás fennakadás nélkül megtörténhessék. Hogy aztán ez a kis kivánság is teljesebbé menjen, segélyért kell folyamodnia az egyház közvagyonához, az efeletti gond és aggodalom úgy ránehezedik a szegény lelkész agyára, hogy a mostani rettenetes aszály idején is a természet pompájában gyönyörködötti hivat. Elfelejteti kollegája temetése napját, D. F. Egylet pályázatát, egyházi gyűléseket, mit neki püspök járás, ez a fő: lesz-e még egy kocsija vagy nem?

Ezt a csunya, elrettentő képet látom én a tükörben.* Minél jobban belenézünk, annál eltorzultabbak az alakok. Ez az állapot kell, hogy érdekelje mindazokat, kik örködnek egyházi ügyeink felett, valamint azokat is, kik hivatva vannak hirdetni, hogy az unitarizmus a jövő!

Ébredjen fel tehát az unitárius önérzet! Ezt óhajtjuk mindnyájan, de korántsem azért, hogy továbbra is a mellünket verjük, hanem azért, hogy legyen már valahára bátorságunk a tükörbe nézni, hogy meghajoljunk a legszentebb parancsolat előtt: Nosce te ipsum.

* Egy tükörben csak kevés látható át. A távolabb állókról jövő sugarakat felfogják a közelebbiek. E „Viszhang“-ot, úgy hisszük, valami keserű, tapasztalatok születték. Jó, ha minél többen néznek tükörbe. Szerk.

Igen, igen! meg kell ismernünk magunkat abból a tükörből, melyet Lőrinczi I. afia őszinte hangon, leplezetlen igazsággal, mind e mellett forró szeretettel, tiszteletet parancsoló férfias bátorsággal tartott elénk. Bele kell nézzünk a tükörbe. Nem szabad rettegni a vihartól!

A vihar a természetben a levegőt felüdití! Ép így a mi közönyösségünkől származó bajok, sebek, nyílt feltárása idézheti elő csak a javulást! Avagy álljon elő az, a ki rá tud czáfolni az említett czikkekre, mert hálás köszönettel veszi egész vallásközönségünk!

Egy érdeklődő
Aranyos-Torda körből.

Nyitott levelek a bibliáról.

I.

Nagyon sokan tudjuk még saját tapasztalatunkból is, hogy ez előtt rövid 35—40 évvel a székely fiu nagy nehezen tudott átvergődni Kolozsvárra, hogy itt tanulását befejezze. Másad-harmad magával megindult Háromszékről, a Darkó bácsi gyékényes szekerevel. Utközben felszedtek még egy csomót, s végül teljesen megrakodva egy hosszú hét végével megérkeztek Kolozsvárra. A kollégium udvarán a sarogjába fordították a derék székely lovakat, a diákok fölhordották a sok ládát, általvetőt, zsákot s egyebet és betelepettek Dézmába, vagy Londonba

Ha valaki azt mondotta volna Darkó bácsinak, hogy jövődében nem lesz szekerezés, mert jó a gőzös s azzal utazunk, Darkó bácsi leakasztotta volna a baltát s a diákok egytől-egyig beállottak volna melléje, hogy ne engedjék be Erdélybe a vasutat, mert az nyilván nagy veszedelmethoz a hazára és elveszi a kenyeret a néptől.

Történt pedig az urnak 1904. esztendejében, április hónapban, hogy a vasutnak harminczezer tisztviselője és alkalmazottja elhatározta, hogy nem indítják a gőzöst s nem dolgoznak többet, mert nincsenek megelégedve a fizetésükkel

A nagy közönség kétségbe esve nézett körül, hogy s mi lesz most, mert nem lehet utazni, nem jó a posta, nincsen ujság. Csak ekkor tudtuk meg, hogy az *egy* Darkó bácsi helyett 5—6000 székely ember lett fuvaros a vasutnál. Tehát a mi hajdan egy-kettőnek volt kenyérkereset, ma ezereké, s most nemhogy félnénk a vasuttól, de nagyon zugalódunk, hogy a székelyföld nincsen körülhálózva, nincsen keresztül szeldelve, nem lehet bejutni kincsetrejtő fürdőihez, bányáihoz, erdőihez és vizeihez, a hol fölüdül a városi lankadt munkás, egészségét nyer a beteg test és lélek. Ezt a régi, egyszerű s némelyek szemében talán, együgyű dolgot ujtom föl ezen nyitott levelekben, melyeknek irására egyik lelkész barátom levele késztet.

A levélben arról van szó, hogy mit tanítsunk a vasárnapi iskolában. Lelkész barátom a bibliát tartja tanítandónak és többek között ezeket írja: »Ellenfeleink — főképp a Calvinisták — a boszantásig hangoztatják, hogy mi nem evangéliumi keresztények vagyunk. Valljuk meg, ez ítéletre az vezeti őket, hogy mi a józan észre, a tudományra mindig olyan nagy súlyt fektetünk, hogy a biblia tekintélyét ezzel csökkenteni látszunk. Nem mondok többet: csak nem rég dr. Gál Kelemennek — talán a Magvetőben megjelent értekezését a biblia és tudományról — a »Józan fölfogás a bibliáról.« Nem állítom, hogy az itt olvasható dolgok nem igazak, de ezek az igazságok a bibliához nagy tisztelettel vonzódót igen lehütik s a vallásos erzelmű ember azt az eredményt látja, mintha a kis gyermeknek azt mondanám: »Nem az angyal hozta neked a babát« — holott vén korában is örömmel gondol erre az ő szívének tisztán őrzött legendára. S különben magam úgy vagyok, hogy engem bánt, ha azt olvasom, hogy a bibliát is csak azzal a tekintélylyel szabad felruházni, mint más könyvet. Szóval én a józan ész és tudás mellett is a biblia értékesebb voltát szeretném állítani, mert ez úgy is van, ha jól meggondoljuk.«

A levél író nevét elhallgatom, mivel a vitatkozásnak még csak színezetét is el akarom kerülni e lap hasábjain. A vélemény-nyilvánítás olyan jog, a melyet csorbitni vétek. Hogy egyes hiveink véleményét mily nagyra becsülöm, nyilvánvaló abból, hogy a nem nyilvánosság elébe szánt véleményt is fontolóra veszem és foglalkozni kívánok vele.

Az »angyal hozta« szolammal megjártam. Mi is a családban széltiben használjuk. Egy anya előtt beszéltem róla, s nagyon csodálkozva kérdezte, »hogyan beszélhet ilyesmit mivel szülő és pedagógus apa? Hát nem volna helyesebb az angyal helyett a szülők iránti szeretetet, hálát, tiszteletet ébreszteni?« Ez, a gyöngédnél erősebb anyai intés, nagyon a szívembe furódott, de, miután már benne voltam az »angyal«-kodásban, nem változtathattam meg, pedig jól tudom, hogy az én anyámtól sohasem hallottam ilyesmit, jól tudom, hogy az egész *idegen*, tehát nem magyar találmány és még nem is protestáns, annál kevésbbé unitárius, de hát itt is igaz a közmondás »ki a milyennel lakik, olyanná válik« (változik). Ajánlom minden unitárius szülőnek foglalkozzék ezzel a dologgal.

Midőn erre felhívom a figyelmet, azt is bebizonyítottam, hogy én az igazán szép, a való felé kívánom terelni a figyelmet és nem akarok rombolni.

Nekem úgy tetszik, hogy az idézett sorokban olyas valami rejtőzik, a biblia védelme érdekében, mint a fenn idézett szekeresében. A diákok vele is utaztak és azt hitték nincs nagyobb élvezet.

zet. A gőzös szekérrel is utaznak, de utazás és utazás, biblia olvasás és olvasás között fölötte nagy a különbség. A közönséges szekérral legfőnnebb a szomszédos megyékbe tudunk eljutni s az ország legnagyobb része merő ismeretlen maradt előttünk teljes életünkben, míg ellenben ma, midőn a székelyföldi és kolozsvári szekérut tartama alatt Londonba könnyen eljuthatunk, megismerhetjük nemcsak a földnek egy nagy részét és minden szépségét, hanem az emberi tudomány és művészet szépművészeti és hasznossági minden alkotását is. Ma két hét alatt meglátogatjuk a párisi világiállítást s az ipar és földművelés eszközeiből és fogásaiból annyit tanulunk, hogy a következő évben már új rendszert vezetünk be műhelyünkbe s más módszert gazdaságunkba. Hogy ennek a könnyű és gyors közlekedésnek sok hátránya van, szent igaz. Az is igaz, hogy a fellegek nemcsak áldános esőt bocsátnak földünkre, hanem pusztító jeget is, de azért még sehol sem láttuk, hogy valaki födelet épített volna szántó tagja fölébe, nehogy a jég elverje őszi vagy tavaszi termését.

Ilyenformán vagyunk a bibliával is. A róm. kath. egyház még a mult száz első felében is tiltotta, hogy a köznép kezébe vegye a bibliát, s a papok előtt nem a magyar nyelvre, hanem a latinra fordított bibliának van főtekintélye, holott a szent könyvnek még egy rövidke levelét sem irták volt latin nyelven. A latin nyelvű biblia is csak fordítás, mint a magyar, abban is van sok hiba mint a magyarban s minden más fordításban.

Ez a pár észrevétel tollunk alá adja nyitott levelünknek egyik fő tárgyát: hogy is kell hát elbánnunk a bibliával?

A főnnebb idézett levél írója, szavaiból ítélve nem szabad bántanunk a biblia iránt megrögzött ősi, — talán — hagyományos hitet és tiszteletet.

Mit jelenthet az első? Talán azt, hogy a bibliát abból a példányból lehet haszonnal olvasnunk, a melyet apáink is olvastak. Ez azt jelentené, hogy egy pár ember használja az 1608 beli vagy valamely későbbi nehezen kezelhető, gyarló magyarsággal írott Károlit, a másik s a nagy többség az angol bibliatársulat kiadásában megjelent régi, de már jóval szebb és tisztább nyomású, némileg pallérozott nyelven szóló példányokat, mások a debreczeni javított új-testamentumot és ugyancsak javított, néhány éves ó-testamentumot, mert ahoz vannak szokva.

Hát csak úgy van az, hogy kinek a milyen kalapja van, olyennal köszön, s senki jogát tőle el nem veszi. De hiszen az csak egy nagyon korlátolt méretű magánjogi érdek, sőt inkább csak a szokás kérdése, a melynek nagyon nagyon messze fölötte áll az egyetemes, a tudományos, s történelmi igazság érdeke.

Egyetemes közmívelődési érdekből minden fajta tanítónak kötelessége a lehető legtisztább fényt deríteni mindenre, a minnek tudása, ismerése hasznos és szükséges

Boros György.

Apró mesék az élet könyvéből.

1. A legfájóbb seb.

Az orvos előszobája tele van betegekkel, szegényes külsejű, sáppadt, szomorú alakokkal. Jajgatnak, sóhajtoznak, halkán beszélgetnek, — itt az orvos előszobájában van a siralom völgye!

Csupán egy fiatal asszony viselkedik zajosabban, az is jajgat, türelmetlenül jár-kél a szobában, néha hangosan fölzokog, egyik kezét arcán tartja, amely be van kötve viseltes barna kendővel.

— Jaj be csunya leszek, szent atyám be csunya leszek, ha meg is gyógyulnak a sebeim! — hajtogatja. A forradások helye örökké látszani fog az arcomon, csunya leszek, jaj milyen csunya leszek! — zokog keservesen.

Egy férfi, akinek a lábával van valami baja, végre meg-unja ezt az óbégatást s nyersen förmed rá az asszonyra:

— Ugyan hallgasson már ne csináljon olyan lármát a forradásaiból. Hiszen azoktól dolgozhatnak, azoktól járhat-kehetnek a kenyere után, de mit csinálok én nyomorékon? Annyi gyermekkel hogy élek meg, ha nem tudok többet a lábamra állani? Maga ne sirjon lelkem, maga adjon hálát az istennek, hogy csak annyi baja van! . . .

Erre a többi betegek is az asszony ellen fordulnak s ki-ki a maga bajaival hozakodik elé, amelyek mind súlyosabbak, mint az asszonyéi.

Félre a vitatkozóktól, a szoba egyik szögletében egy öregrendű, csüggedt, téveteg nézésű férfi üldögél, nem szól. úgy látszik nem is figyel a többire, csak ül ott meggörnyedve. Sötét, haragos redőkbe szedte homlokát. Jókésőre még is megszólal, sohajtva, mintegy magáról megfélelkezve annyit mond:

— Hej, a maguk fájdalma semmi az enyémhez képest! . . .

Mind oda néznek a szöglet felé s ez láthatólag zavarba hozza, fölrezzenti az öreget elgondolkozásából.

— Hát magának mi baja? — kérdi a sánta ember.

— Nekem . . . nekem kérem a fejem van betörve! — mondja amaz odatapogatva fejéhez.

— Az is semmi, az is hamar begyógyul, attól is dolgozhatnak még akármennyit, — legyint kicsinylőleg a sánta.

Az öreg egy fájdalmas, sokat mondó bus pillantást vet nézőire s lassan ráhagyogatva szól:

— Mégis jobban fáj nekem ez a kicsin seb, mint a magukéi összesen, higyjék el, hogy jobban fáj! . . .

— Ugyan ne beszéljen öreg, dehogy hisszük el, — felel a sánta haragosan.

Ekkorra már az öreg szeme megtelik könnyel, arcát végtelen bánat, keserűség önti el, vonagló ajakkal, reszkető hangon mondja.

— Ezt a sebet a *fiam* ütötte, az a hálátlan gazember fiam, az törte be a fejemet . . .

S zokogni kezd az öreg, hogy a lélek majd kiszakad belőle . . . jaj, be fájhat neki az a kicsi seb a fején, az a marcangoló, emésztő nagy seb — a szívéen . . .

Pap Domokos.

Az egyházkörökből.

A háromszéki unitárius egyházkör folyó hó 4-én tartotta évi rendes közgyűlését Köröspatakon Lőfi Áron esperes egyházi és Szent-Iványi Miklós kir. tanácsos felügyelő-gondnok, világi elnök urak vezetése alatt. Esperes meleg szavakban köszöntötte a közgyűlés s a kör nevében a szeretet és tisztelet hangján üdvözölte Szent-Iványi érdemes felügyelő-gondnokot abból az alkalomból, hogy őt Ő felsége a király, a vármegye és közügyek terén szerzett érdemei elismeréseképen kir. tanácsosi címmel tüntette ki.

Közgyűlés Ferencz József püspök urat táviratban üdvözölte, a püspök hasonlóan viszonzta.

Imát és beszédet Végh Bénéiamin árkosi lelkész-helyettes tartott. Végh kellemes, elegáns szónok, meggyőzően hirdette, hogy lélek szerint kell élnünk és cselekednünk. Esperes terjedelmes jelentést tett a mult évi fontosabb eseményekről, 24 évi esperességi idejéről s adatokkal bizonyította be, hogy 24 év alatt egyházkörünk gyarapodott.

Vaska Béla kökösi lelkész, a tanügyi bizottság előadója tett jelentést. A kép, melyet rajzolt örvendetes és lelkiismeretes, terjedelmes jelentése köszönettel vétetett tudomásul.

Főtisztelendő püspök urnak az E. K. Tanácshoz beadott amaz indítványa, mely szerint törvényben mondassék ki, hogy ezután minden anyaegyházköztségben hétköznapokon is minden reggel, szombaton este is, nagy heteken minden reggel és este istentisztelet (ének és ima), vasárnapokon délelőtt ének, ima és egyházi beszéd, délután egyházi beszéd helyett biblia-magyará-

zat tartassék s a leány- és társ-egyházközségekben is minden hónapban legalább egy vasárnapon délelőtt és délután, s minden héten legalább két reggel kötelesek legyenek a lelkészek istententiszteletet tartani: egyhangulag elfogadtatott.

Böloni Vilmos köröspataki lelkész indítványát, mely szerint kéressék fel ez évi Főtanács, hogy a nyugdijtvörvény 4. §., mely úgy intézkedik, hogy minden lelkész, a mint hivatalát elfoglalja, köteles nyugdijilletéket fizetni, de szolgálata csak 24 éves kora után számittatik be a nyugdíjazásnál, a méltányosság szempontjából módosítsassék olyképpen, hogy a kellő képesítéssel bíró, püspökileg kinevezett és hivatalába beiktatott lelkész azonnal váljék tagjává a nyugdíjintézetnek úgy, hogy nyugdíjaztatásánál szolgálati évei a hivatalába történt beiktatásától számittassanak: a közgyűlés magáévá teszi s feliratot intéz az E. Főtanácshoz a törvénynek az indítvány értelmében leendő módosítására.

Még az E. Főtanácshoz intézett segély iránti kérések intéztettek el József Lajos bizottsági előadó előterjesztése alapján. Egy nem várt, meglepő, szomorú aktus történt. Lőfi Áron rövid írásbeli jelentésben tudatja, hogy az esperességről, mely tisztelet 24 évig viselt, lemond. Könnyezett ő és könnyezett mindenki. A lelkészek egymásután állottak fel s kérték lemondó levelének visszavételét. Lőfi esperes a sok kérésre is hajthatatlan maradt, megjegyezve, hogy neki nem az esperesi hivatal nehéz, hanem a 80 év, mely vállát nyomja.

Miután az esperes lemondása fájdalommal és órdemeinek elismerésével tudomásul vétetett, József Lajos lelkész még rövid beszédet intézett hozzá, köszönetét fejezve ki a szeretetért, melylyel lelkésztársaival szemben viseltetett s biztosította őt a lelkészek s általában az egyházkör hálájáról, meg nem szünő tiszteletéről és becsüléséről.

—f.

Külföld.

London, 1904. jul. 30.

Mélyen tisztelt Szerkesztő ur!

Az angol vallásos és egyházi élet egyik jellemző erősségéről akarok írni valamit. Ez a vasárnapi iskola. Alkalmat e sorokra a vasárnapi iskolai tanítók rendes júliusi gyülekezése adott.

E gyülekezés érdekes esemény a vasárnapi iskolák életében azok számára is, a kiket tanítanak, azok számára is, a kik tanítanak és leginkább azok számára, kik tanulmányozzák a tanulókat, tanítókat, a használt módszereket és tanszereket.

A tanulókra nézve fontos esemény, mert a kilencz napig tartó gyülekezés alatt mindennap felolvasásokban, beszédekben, vitatkozásokban csak a felett okoskodnak, tanakodnak, hogy mit és hogyan tanuljanak a tanulók, mikor kezdjék és mikor végezzék ez iskolát, hogy legyenek beosztva osztályokba stb.

Ugyanez okból fontos e gyülekezés a tanítókra és tanulmányozókra nézve is.

Mintegy 60 70 tanító sereglett össze az ódon egyetemi város inspiráló falai közé. S ez csekély szám volt az idén, a mennyiben előző években 100—120-an vettek részt a gyülekezésben. Mindamellet e csapatban képviselve volt Irland, Skócia és minden jelentékeny anyaországi gyülekezet, sőt képviselve volt Amerika is dr. Lyon által, meg Holland Mossel k. a által.

E gyülekezések folyama is — mint mindenütt — érdekesen fejezte ki az angol egyéniességét. Majd minden gyülekezet máskép kezdi a vasárnapi iskoláját. Egyik a biblián kívül alig használ egyebet, másik alig használja a bibliát, egyik ugyanazt a tárgyat tanítja minden osztálynak, másik mindeniknek különbözőt, egyikben mindenki a maga gusztusa szerint tanít, másikban valami uton-módon egyöntetűsége törekednek, egyikben külön választják a fiukat a lányoktól, másikban vegyesek az osztályok, egyik kor szerint, a másik értelmiség szerint, a harmadik társadalmi osztály szerint, a negyedik a két első, az ötödik mind a három megkülönböztetés szerint osztályozza a gyermekeket, egyik nem tanít ifjúkat 16—17 éven felül, másik tanít 22—23 éveseket is, egyiknek van valami önképzőkör féléje, hogy az a vasárnapi iskolát végzeteket továbbra is az egyház kötelékébe tartsa, a másiknak nincsen stb. Egyben azonban mindannyian egyeznek, s ez a vallásos jelleg. Az iskolázás rendszerint kétszer történik naponta: d. e 10—11, vagy 9—10. és d. u. 3—4. vagy 4—5. és mindig énekkel s imával kezdődik s ugyanigy zárul. A gyerekek egy nagy közös iskolateremben vagy a templomban sereglenek össze s miután a lelkész megnyitotta: a könyörgésnek s éneknek vége, csoportokra, osztályokra oszolva szerteszélednek s kezdetét veszi a tanítás. 8—10—12 gyerek gyűl minden tanító köré s ő aztán mint atya, anya, testvér vagy barát beszélni, mesélni, tanulni kezd velök. A cél, hogy a gyerek érezze a szeretetet, a jó hatalmát s a hit erejét. Tanulmányi eredmény nem számít, az semmi, de a magaviselet az erkölcsi kvalitás az minden. A szorgalmas és pontos tanulók ajándékot kapnak évenként s e mellett a karácsonyt minden iskola tanítóival együtt családiasan megünnepli, körülállják a vasárnapi iskola nagy karácsonyfáját s mindenki

megkapja az „angyalfiát.“ Így kapnak a családból is s a vallásból is azok is, kiket az emberek kapzsisága s lelketlensége hosszú idők folyamán sivatagba lökött

Kiváló tisztelettel
György János.

Statisztika.

A születések száma 1902-be Magyarországon kedvezőbb volt mint azelőtt bármelyik évben, kivéve 1883-at. Elveszülte 759 739 a Magyarbirodalomban, ebből Magyarországra esik 658.240. Legtöbb születés fordul elé Ugocsa, Bereg, Máramaros és Szabolcs megyében (1000 lélekre 47.8—46.1). Legkisebb a születési arány a Királyhágón túli, tehát az erdélyi részekben: Krasso-szörény 30.21. Nagyküküllő 30. 9. Brassó 31. 5. Szeben 32.6. Hunyad 33.3. Beszterce Naszód 33.6. Háromszék 33.9. Marosvásárhely város 23.3.

Törvényes házasságon kívül született 94 százalék. A 80-as években csak 8.1% volt, azóta folytonosan nő. Itt van a mi sötét pontunk. Legtöbb törvénytelen születés az unitáriusoknál fordult elé 13.8%, utánunk jönnek a görög keletiek is 13.6%. Az ágostaiak 6.8-al legjobban állanak. Itt törjük a fejünket mert itt a baj. Vajjon mi az? Erkölctelenség? Vallástalanság, vagy más ok? Meggyőződésünk szerint más okot találunk, a szegénységet. Az unitáriusok tulnyomó nagy része, nem 13 hanem 50—60%-a szegény. A leány, a fiú, nem él szülőivel, hanem szolgálatban, idegenben. A nagykoru nem tud elválni. Vadházasságot köt. Így romlik a statisztika s így az erkölcs!

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— **Daniel Gábor főgondnok** ur ujabban is kiváló jelét adta az egyház és iskolák ügyei iránti nagy érdeklődésnek, egy terjedelmes indítványban, melyben a vagyoni, pénz, közigazgatási s más ügyekkel foglalkozik. Az E. K. T. a headványt kiadta a főt püspök ur elnöklete alatt egy bizottságnak. Örvendünk, hogy a főgondnok ur, ki már nyolcz decenniumot túlhaladt, még most is oly élénk szellemi munkásságot folytat, egyháza iránti nagy szeretetéből.

— **A főt. püspök** ur kipihente egy év fáradalmait, újból Kolozsvárt van és végezi teendőit jó egészségben.

— **Papi beköszöntő.** Tudósítás hiányában ezen a helyen említjük meg, hogy a kissolymosi egyházközségbe augusztus 7-én köszöntött be Kovács Lajos, kinevezett papjelölt, rendes lelkésznek. A zsufolt templomban a hivatás melegséggel fogadták, szeretettel halmozták el s bizalmat ébresztettek benne, hogy nehéz föladatait sikere-

sen fogja megoldani. A beiktatói tisztet Kovács János tanár, az új lelkész nagybátyja teljesítette. Lelkes beszédben tártá föl mik a teendői a lelkésznek, és mik a hivatásnak. A beköszöntő lelkész alapigéje Zs. 40., 10—12-ből volt véve, melyet szószerint idézünk s kérését magunk is ismételjük: „Hirdetem a te igazságodat a nagy gyülekezetben. Ime az én ajakimat meg nem tiltom. Te azért uram ne vond meg tőlem a te irgalmasságodat, a te jóvoltod és igazmondásod mindenha örizzenek meg engemet.“

— **A papi beiktatás** Amerikában az unitáriusoknál következő részletekből áll: Egyházi beszéd tartja rendszeren egy hirneves szónok, egy másik jeles szónok tartja a beiktatót, az amerikai unitárius társulat elnöke (quasi püspök) a beiktató imát (áldás), egyik vidéki lelkész nyújtja a baráti jobbot, tehát elfogadó beszédet mond, egy másik lelkész ajánlja a gyüle-

kezetnek. Ezek mellett beszél még a beköszöntő lelkész is.

— **A székelyudvarhelyi lelkéssi állás,** most már reméljük, az 1905 évre önálló lelkésszel fog betölteni. A lelkész, természetesen, Vári Albert kénos udvarhelyi lelkész lesz. Az E. K. Tanács az ügyben érdemileg döntött Reméljük, a miniszteriumnál a fizetés kiegészítés nem fog akadály lenni egy olyan állásnál, a melynek 30—40 év óta lelkésze van, de a városi megélhetési viszonyok miatt nem költözhetett be.

— **Az unitárius kollégiumba** felügyelő tanároknak a következő évre kinevezte E. K. T. Raffaj Károly papjelöltet és Derzsi Andor tanárjelöltet.

— **A székelykeresztúri gimnáziumhoz** E. K. Tanács folyamodásai alapján kinevezte a magyar-latin tanszékre Péter Lajost múlt évben kolozsvári h. tanárt, Nagy Lajos rajztanárt és Gálfalvi Sámuel magyar német h. t., Nagy Béla tanárjelöltet.

— **Az 1882—3-ban** főiskolánkban végzett ifjak egy konviktusi alapítványt tettek s az alapító levelet már beadták az E. K. T.-hoz.

— **Székelyek öröme.** Megvalósult végül a székely unitáriusok és nem unitáriusok régi vágya, hogy Székely-Keresztúrt a gymnasium VI-ik osztálya megnyíljen. Most szeptember 1-én már a VI-ik osztályba is lehet beiratkozni. Reméljük, megfelelő számú tanuló fog jelentkezni. Ezzel 30 év küzdelmei jutnak diadalhoz.

— **Halálozás.** Barabás Sándor egyházi tanácsos, tartalékos honvéd hadnagy, takarékpénztári igazgató, birtokos Bölönben aug hó 1-én 55 éves korában, házasságának 25-ik évében rövid szenvedés után elhalt. Legyen emléke áldott!

— **Dr. Veress Gábor** cs. és kir. ezredorvos, életének 29. évében, hosszúságú szenvedés után, augusztus hó 12-én meghalt Kiskadácsban. A jeles tehetségű férfi néhai Simén Domokos tanár nő-testvéreinek a fia Atyja Veress Sándor, két testvér és rokonság gyászolja. Benne egy kiváló szakember hunyt el.

— **A saint-luisi világtárlaton** tartandó világbéke kongresszusra hazánkban is sok orsz. képviselő ment el a gr. Apponyi Albert vezetése alatt. Nevezetesen, hogy a világbéke első apostolai amerikai unitáriusok voltak a Channing, Ware és Parker vezetése alatt. Ma főapostola a Hale Edward bostoni pap.

— **Az amerikai Egyesült Államokban** van 560 unitárius lelkész rendes papi vagy megfelelő állásban, ezenkívül 47 más állásban vagy állás nélkül. A rendes lelkészek között van 15 nő, kik közül 9 férjezett, 6 leány. A papok közül tanári tisztet teljesít 9 és pedig a Harvard egyetemen 3, a Meadville theologiai intézetben 3, a közoktatásügyi miniszteriumban 1, más intézetnél 2. Az Am. Unit. Társulat elnöke 1, titkár 1, szerkesztő 3, táborigazgató 1. Felsőbb tanintézet igazgatója 3.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Husz éve lesz szeptember 2-án, hogy a Dávid Ferencz Egylet megalakult. Gondoljon mindenki örömmel vissza erre a napra s arra is, hogy mit tett a D. F. E. érdekében. Sohasem késő jót tenni!

Az Unitárius Közlöny hatásának olyan kedves megnyilatkozása a következő levél, hogy dolgozó társaink s talán olvasóink is szívesen fogják olvasni. Az Unitárius Közlöny 1903.

évi január hó 1-től 1890. folyó szám alatt, mint katonának díjtalanul nagylelkűségük folytán ez ideig küldetett nekem, fogadják ezután nemes tettekért hazafitai köszönetem. Miután hazám iránti kötelezettségem lerót, tan s jelenleg mint polgár ember élvezem az arany szabadságot, kérem Nagyságodat, mint az Unitárius Közlöny szerkesztőjét stb., hogy engem is ez időtől kezdődőleg a Dávid Fe-

rencz Egylet kültagjának felvenni kegyeskedjenek és a Közlönyt továbbra is mint eddig, míg Isten engedi beküldeni, mert oh vajmi jól esik, ha bár az Unitárius Közlöny utján is vallásom, s az ezen alapuló Isteni ígéket hirdetni hallom, mely egész bensőmet olyan jól eső érzéssel tölti be. Maradok továbbra is hazafiu tisztelettel Sófalvi János, pénzügyőri fővigyázó.

A háromszéki főök-egylet újból kezd méltó lenni régi jó híréhez. Aug. 4-én S.-Köröspataka közgyűlést tartott. A választmányt nőtagokkal egészítette ki. Alelnökké választatott: Szász Béláné Sükösd Anna, s.-szentgyörgyi tanítónő. Választmányi tagok: özv. Bonczia Györgyné, özv. Gonda Mihályné, Bölöni Vilmosné, József Lajosné. Ez azt is jelenti, hogy a f.-egylet életébe új korszak kezdődik, melynek jó hatását az egész kör s az egyház is érezni fogja.

Az egyeleti tagok vegyék figyelembe hogy az egyeleti év végződik. Szept. hónapban a tagdíjakat 1904-re mulhatatlanul fizessék be.

A XX-ik év alkalmából 20 fillért kértünk a perselyalapba. Sokan nem vették figyelembe, mily szép dolog lenne, ha ezt az áldozatot mindnyá-

jan meghoznók a szegények érdekében. Sohasesm késő a jöttevés!

Indítványt ha valaki tenni óhajt a Dávid Ferencz Egylet érdekében, sziveskedjék szeptember hónapban az egyeleti titkárhoz Kolozsvárra beküldeni.

Szerkesztői üzenetek. L. Á. B-n. Hogy az egyházi és püspöki titkár esküvője püspökünk kedves leányával, lapunkban nem volt említve, annak az az egyszerű oka volt, hogy június 29-én történt, midőn lapunk júliusi száma már ki volt nyomva. A harmadik hónapban említeni anachronismus lett volna, miután a napilapok júniusban már közölték. Mi amugy is kifejeztük volt gratulationkat az eljegyzéskor. Örömmel vesszük különben, hogy szeretett püspökünknek kedves családtagjai iránt is oly meleg érdeklődés nyilvánul. — R. I-ly. Levél ment. — S. L. K-r. Köszönet a nagyon érdekes régiségért. — D. A. Homonna. Köszönjük az érdekes tárczaközleményt. A derék öreg urat személyesen nem volt szerencsém ismerni. Ugy tetszik a névrokonságnak is köszönhetem tanúsított szives figyelmét. — B. V. Bocson meg, hogy actualis dolgaink miatt háttérbe szorult. — A homoródi búcsúról a tudósítás elkésve érkezett. Jövőkor.

„A jógyermekek könyve“ 2-ik kiadásban

Vallástanitással foglalkozó olvasóinknak, a lelkész és tanító uraknak, s remélyük a szülőknek is jó hirt mondunk, midőn jelentjük, hogy a *Jógyermekek könyve* 2-ik kiadása megjelent. A kis könyv két önálló darab. Az 1 és 2-ik elemi osztályok részére a csélszerűség szempontjából külön kellett választani. A könyvek tan és vezérkönyvül is szolgálnak. Egy megtanulandó kis versbe van foglalva a tárgy, ezután *beszélgetés* alakjában s igen gyakran egy vagy két elbeszélésben, rajzban meg van világítva. Végül a vallástanító figyelmébe ajánlva némely fontos tudnivalók. Egy néhány *szép kép is díszíti*. Szerző reméli, hogy a könyv hasznos, csélszerű és kedves lesz nemcsak a vallástanítóknak és tanulóknak, hanem szülőknek is. Az első osztály könyve 40 fillér, a második osztályé 50 fillér. Megszerezhetőek *Lepage* könyvkereskedőnél Kolozsvárt.

Dr. Boros György.